

حقیقت «ا... اکبر»

هوسین ابراهیمی
فصل فرستنی

یکی از ذکرهایی که ماسلمان هاروزی چندبار تکرار می کنیم، تکبیر، یا همان ذکر شریف ا... اکبر است، اما همین ا... اکبر یک دنیا برای ما حرف دارد. ا... اکبر باب و رود و رمز و روده نماز است، اما نماز هم مثل ما آدم ها باطنی دارد و ظاهری. بعضی ها در ایام زندگی فقط به ظاهرش می رسند. آن ها همان کسانی هستند که ذکر ا... اکبر تنها لقلقه زبان آن هاست و با تمام وجود آن را در نیافته اند. تنها کسی می تواند نماز را به دیگر اعمال اولویت دهد که خدا در زندگی او اولویت و برتری داشته باشد، یعنی معتقد به این ذکر شریف باشد. امام صادق (ع) حدیث زیبایی در باب تکبیره الاحرام ابتدای نماز دارند که هم به سزا... اکبر اشاره دارد و هم به راز رسیدن به باطن نماز و درک حالات و شیرینی نماز. حضرت می فرماید: « چون تکبیر نماز را گفתי، باید آنچه را مابین آسمان و زمین است در مقابل کبریا بی خدا کوچک و ناچیز بشماری. هنگامی که خداوند بر قلب بنده، هنگام گفتن تکبیره الاحرام بنگرد و در دل او چیزی باشد که از حقیقت معنای تکبیر دورش کند، به او می گوید: ای دروغگو، آیا مر افریب می دهی؟ به عزت و جلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محرومت می کنم و از قرب به خود و شادمانی مناجاتم محجوبت می سازم. پس به هنگام نماز دل خود را بیازم، اگر شیرینی نماز و سرور و بهجت حاصل از آن را می بایی و دلت از راز و نیاز با اوشادمان است و از گفت و گویا و لذت می برد، بدان که خداوند تورا در تکبیری که بر زبان رانده ای تصدیق فرموده است، و گرنه، بدان که خدا تورا در تکبیرت دروغ گو دانسته و از درگاه خود رانده است. » بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۲۳۰

این روایت دو نکته کوتاه دارد، اول آنکه می گوید وقتی می گویی ا... اکبر خداوند به دل تو نظر می کند که آیا به این حقیقت معتقد هستی یا نه؟ کسی که در روزمره زندگی خودش و در دوراهی های زندگی منفعت ها و لذت ها و دنیا طلبی ها را بر خدا و دستورات او مقدم می کند، کسی که بین پول حرام و خدا و دستور او، پول حرام را انتخاب می کند، دلش از حقیقت ا... اکبر خالی است. چنین شخصی را خداوند در نماز تکذیب می کند و نشانه این تکذیب در این بیان امام صادق (ع) آن است که از مناجات و عبادت خود لذت نمی برد.

نکته دیگر در توضیح این روایت شریف آنکه اول کسی که معتقد به حقیقت ا... اکبر باشد و خداوند پیش چشمش عظمت داشته باشد، هیچ چیز را بر او دستورات او ترجیح نمی دهد و چنین کسی می تواند با گفتن ا... اکبر به حقیقت نماز وارد شود و از عبادت خود لذت ببرد، اما مایی که نتوانسته ایم به این مقام برسیم چه کنیم؟!

برای ما یادآوری همین حدیث شریف و ناراحت بودن در پیشگاه الهی خودش موجب جلب عنایت اوست. بگو خدا یا درست است که اهل گناهم و ا... اکبر من پیش تو تکذیب می شود، اما اگر پیش تو نیایم کجا بروم و از چه کسی کمک بگیرم؟ باید ا ز حال خودمان پیش او شرمنده باشیم و به امان لطف و عنایت او چنگ بزنیم. باشد که ما را در جمله بخشیده شدگان در این عبادت بزرگ قرار بدهد، ان شاء...

بنای موقوفه ای که پایگاه انقلاب اسلامی شد

آشنایی با مسجد کرامت، یکی از مسجد های قدیمی مشهد

سال ۱۳۴۴ مرحوم حاج سید محمود کرامت خانه قدیمی خود را در محله بالاخیابان مشهد نزدیک به چهارراه نادری برای برگزاری هیئت و مجالس مذهبی در ایام عزای عیدهای بزرگ در اختیار می گذارد. این خانه با عنوان بنای کرامت در سه طبقه بازسازی می شود و در مراسم بزرگ تر مانند ایام عزاداری محرم و صفر و جشن های نیمه شعبان، صحن حیاط با چادر ویژه ای پوشیده و پذیرای عزاداران می شود تا اینکه سال ۱۳۵۱ صحن حیاط در دو طبقه مسقف شده که سالن پایین برای مسجد و سالن بالا به صورت حسینیه درآمده است و هم زمان به وسیله واقف شرعا و قانونا به نام مسجد و حسینیه کرامت وقف می شود. سال ۱۳۵۳ آیت ا... خامنه ای، امام جماعت این مسجد می شوند. بر اساس خاطرات ایشان این مسجد در آن زمان بزرگ ترین مسجد شبستانی مشهد بوده و در زمان تشکیل کلاس درس ایشان جای سوزن انداختن نداشته است. بعدها پس از بازگشت آیت ا... خامنه ای از تبعید، در مهرماه سال ۱۳۵۷، مسجد کرامت به دلیل نزدیکی به حرم مطهر رضوی و همچنین چهارراه شهید ا به یکی از پایگاه های اصلی انقلاب اسلامی تبدیل شده است و افرادی مانند شهید هاشمی نژاد و مرحوم آیت ا... واعظ طبسی و روحانیون مبارزی مانند شهید موسوی قوچانی و شهید کامیاب در این مسجد رفت و آمد داشته اند.

پس از انقلاب اسلامی این مسجد همچنان رونق خود را حفظ کرده است و یکی از هفت مسجد مهم محله بالاخیابان است که این روزها به نام خیابان آیت ا... شیرازی نامیده می شود. نرسیده به چهارراه شهید اسجد را خواهید یافت.

آموزش احکام با رویکردی متفاوت

کتاب «احکام کاربردی» مطابق با فتاوی حضرات آیات خامنه ای و سیستانی

علیرضا کریمی، نماینده حضرات آیات خامنه ای و سیستانی حفظهما... و استاد فقه و اصول حوزه علمیه مروی پس از تألیف کتابی در باره احکام خمس، کتابی برای آموزش احکام با موضوع های مختلف تألیف کرده است. به جز موضوع محتوایی و دقت در درستی مطالب عرضه شده که مسئولیت آن با مؤلف است، آن چنان که در پیشگفتار کتاب اشاره شده، نگارش و تنظیم مطالب را محمد جواد محمد حسینی عهده دار بوده است. کوشش نویسندگان این بوده است که با در نظر گرفتن چند رویکرد، کتابی متفاوت از کتاب های موجود در حوزه آموزش احکام شرعی ارائه دهند. کتاب «احکام کاربردی» می تواند منبع مناسبی برای وعظ، به ویژه در ایام محرم و صفر باشد. احکام کاربردی، تألیف علیرضا کریمی در ۲۹۱ صفحه با شمارگان هزار نسخه به تازگی به وسیله شرکت چاپ و نشر بین الملل منتشر شده است.

او (خداوند) کسی است که خور شیر را
روشنایی و ماه را نور قرار داد.

سوره یونس: آیه ۵، ترجمه آیت ا... مکارم شیرازی

آشنایی با مفاتیح الجنان

کلید بهشت

چه کسی مفاتیح را نوشته است؟

«وتمام کتاب را با وضو نوشت، این جمله را پسر محدث قمی درباره پدرش یعنی شیخ عباس قمی، مؤلف کتاب مفاتیح الجنان، گفته است. عباس بن محمد رضا قمی از علمای شیعه در حوزه حدیث، تاریخ و خطابه بود. او به جز مفاتیح کتاب های دیگری هم مانند «سفینه البحار» و «منتهی الامال» نوشته است. شیخ عباس قمی زاده قم بود و سال ۱۳۵۹ قمری در نجف درگذشت و در حرم امام علی (ع) به خاک سپرده شد.

چرا این مفاتیح نوشته شد؟

شیخ عباس قمی انگیزه نوشتن کتاب مفاتیح را اصلاح کتابی به نام «مفتاح الجنان» ذکر کرده است. این کتاب در زمان ایشان کتاب رایجی در حوزه ادعیه بوده که دارای برخی ادعیه بدون سند بوده است. از ایشان در این باره نقل شده است: «برادران دینی از من خواسته اند که دعا های سند دار کتاب مفتاح الجنان را جدا کنم و به همراه دیگر دعا های معتبر بنویسم.»

ساختار و محتوای مفاتیح چیست؟

این کتاب مجموعه ای از دعا ها، زیارت ها، اعمال ویژه ایام سال و ماه و آداب مربوط به مکان ها و همچنین برخی از آداب و رسوم دینی است که از رسول خدا (ص)، ائمه (ع) و همین طور علمائ نقل شده است. ویژگی این مجموعه تفکیک ادعیه بر اساس اشخاص یا اماکن و همین طور سال و ماه است. این کتاب که به عنوان مرجع کنار سجاده بسیاری افراد قرار گرفته هم نشین شب زنده داری های مؤمنان است، دارای شش باب و بخشی به عنوان ملحقات است. محدث قمی کتاب «الباقیات الصالحات» را به مفاتیح افزود که در بیشتر نسخه ها در حاشیه مفاتیح چاپ شده است.

هر که گره از کار مومنی بگشاید، خداوند در روز قیامت
گره غم از دل او بگشاید.

امام رضا (ع)، کافی، ج ۲، ص ۲۰۰

گزارش

قدیم ها این طور بوده که بعد از قرآن چند کتاب روی طاقچه هر خانه ای دیده می شده است. یکی از این کتاب ها مفاتیح یا «مفاتیح الجنان» است که می توان گفت معروف ترین

کتاب دعای ما شیعیان است که در حرم مطهر امام ها یا در مساجد در کتاب خانه ها معمولاً کنار قرآن قرار می گیرد و ما به این همنشینی خو گرفته ایم.

آیا ادامه مفاتیح نوشته شده است؟

«مفاتیح نوین» اثر آیت ا... ناصر مکارم شیرازی یکی از کتاب هایی است که در ادامه مفاتیح نوشته شده است. انگیزه نگارش این اثر از طرف کردن کاستی ها، افزودن مدارک و منابع دعا ها و زیارت ها و رعایت شرایط زمانی و مکانی دانسته اند. کتاب دیگری که به عنوان جلد دوم مفاتیح الجنان خوانده می شود، کتاب «مفاتیح الحیات» است که به دست پژوهشگران و زیر نظر آیت ا... جوادی آملی نوشته شده است. این کتاب دارای نگاه زمان شناسانه، سازگار و قابل تطبیق با وضعیت کنونی جهان است.

ترجمه های معتبر مفاتیح کدام هستند؟

همان طور که مطرح شد، شیخ عباس قمی ادعیه کتاب را به زبان عربی آورده است. به همین دلیل ترجمه هایی از این کتاب منتشر شده است. مشهور ترین ترجمه مفاتیح به فارسی از مهدی الهی قمشه ای است. ترجمه های دیگری نیز به کوشش سید هاشم رسولی محلاتی و حسین استاد ولی، محمد باقر کمره ای و دیگران منتشر شده است. مفاتیح به زبان های دیگری از جمله انگلیسی، فرانسوی، ترکی، اردو و اسپانیایی نیز ترجمه شده است.

مفاتیح در چه زمانی چاپ شد؟

مفاتیح در سال ۱۳۴۴ قمری در مشهد منتشر شد و آن طور که نقل شده است در مدت کوتاهی بین مردم مشهور شد. مفاتیح را خوش نویسان بزرگی مانند طاهر خوش نویس، مصباح زاده و میرزا احمد زنجانی، محمد رضا افشاری و دیگران با خط نسخ و نستعلیق نوشته اند. همچنین نسخه های دیجیتالی آن در گوشی همراه و روی سایت ها در فضای مجازی پیدای می شود.

منابع مفاتیح چه بوده است؟

درست است که «مفاتیح» معروف ترین کتاب دعا نام گرفته است. اما اولین مجموعه ادعیه نیست. شیخ عباس قمی در تألیف و گردآوری بخش زیادی از مفاتیح از کتاب های موجود پیشین در این حوزه مانند، اقبال، «سید بن طاووس و «مصباح» کفعمی و زاد المعاد، علامه مجلسی کمک گرفته است. متن دعا ها به عربی نوشته شده و مؤلف در آغاز بعضی دعا ها توضیحاتی به فارسی نوشته است.

این مشکوک ها نمازتان را باطل می کنند

از آنجا که نماز عملی واجب است و برای خودش احکام قرص و محکمی دارد، وقتی دچار شک می شویم، نمی توانیم همین طوری رهش کنیم و مثلاً نماز ما را ادامه دهیم یا به اصطلاح بشکنیم. در دین دستوراتی آورده شده است که کمک می کنند اشکالی را که در نماز ما وارد شده است، جبران کنیم. هشت مورد شک هستند که نماز را باطل می کنند. در ادامه پنج مورد از آن ها آمده است:

آشنایی
با شکایاتی
که نماز
را باطل
می کند

احکام

۱ شک در تعداد رکعت
نماز های دور رکعتی؛
یعنی در نماز صبح یا
مسافر شک کنیم که
رکعت چندم
هستیم.

۲ شک در تعداد
رکعت نماز مغرب
که سه رکعت
است.

۳ شک
در نماز چهار
رکعتی به شرطی که
شک در رکعت اول باشد،
یعنی شک کنیم که یک
رکعت خوانده ایم یا
سه رکعت.

۴ شک در تعداد رکعت های
نماز چهار رکعتی قبل از انجام
دوسجده، در صورتی که یک
طرف شک عدد دو باشد و طرف
دیگر بیشتر از دو باشد. طرف دیگر
مثلاً بین سجده اول و دوم شک
کنیم که دو رکعت خوانده ایم یا
چهار رکعت.

۵ تعدل
نمازی که اصلاً
نمی دانیم چند رکعت
خوانده ایم.

نکته: اگر دچار
هر کدام از این
شک ها شدیم، فوری
نماز را باطل ندانیم
و کمی تأمل کنیم؛
شاید به یاد بیاوریم.

محبوب های معروف

ریشه کلمه مستحب، حب است، یعنی چیزی که دوست داشته شده و محبوب است. آن طور که در توضیح المسائل آمده است، مستحب به عملی گفته می شود که انجام آن بهتر از ترک آن است. هر چند انجام دادنش واجب نیست، یعنی واجب نیست این کار را انجام دهی و به علت ترکش مورد سؤال قرار نمی گیری. اما اگر انجامش بدهی کاری را انجام داده ای که مورد پسند و محبوب است. به طور مثال نماز شب، نماز های نافله و همین طور روزه های مستحبی، دعا، صلوات و... از اعمال مستحبی هستند.

چنین کنند

بزرگان

نکته تستی

درست است که انجام عمل مستحب دل بخواهی است، اما به این معنی نیست که می توانی همین طوری در نیمه راه رهش کنی. به اصطلاح دست به مهره بازی است و در فقه قطع کردن عمل مستحبی مکروه خوانده شده است؛ به ویژه نیمه ره کردن نماز مستحبی یا شکستن روزه مستحبی در بعد از ظهر، البته تا تمام گذاشتن بعضی اعمال مستحبی حرام است و درباره آن ها باید حواستان جمع باشد، مانند حج عمره.

نماز یکی از اعمال عبادی است. علاوه بر نماز های واجب نماز های مستحبی زیادی وجود دارد و کمتر موقعیت دینی را می توان پیدا کرد که نماز ویژه ای نداشته باشد. برخی از نماز های مستحبی این ها هستند.

روزه در همه روز های سال به جز ایامی که روزه در آن حرام یا مکروه است، البته مستحب است. روز هایی هستند که در آن ها گرفتن روزه بیشتر سفارش شده است.

می دانیم که به هر زبان می توان با خدا گفت و گو کرد. اما خواندن ادعیه ای که از معصومان (ع) نقل شده است، مثل نگاه کردن از روی دست شاکر در زنگ کلاس است. چون او چیزهایی می داند که ما معمولی ها نمی دانیم. چند نمونه از این ادعیه به این شرح هستند:

➤ نافله های یومیه
➤ نماز شب
➤ نماز جعفر طیار
➤ نماز استسقا
➤ نماز عید فطر
➤ نماز عید قربان

➤ همه روز های ماه رجب و شعبان
➤ روز های پنجشنبه اول و آخر هر ماه
➤ تمام جمعه های سال
➤ روز های سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم هر ماه
➤ روز های ۲۹ ذی القعدة و اول تا نهم ذی الحجه و ۱۸ ذی الحجه و اول و سوم محرم
➤ روز میعت پیامبر اعظم (ص)، روز میلاد ایشان، دحو الارض و روز مباهله

➤ دعای مجیر
➤ دعای جوشن کبیر و صغیر
➤ دعای مشمول
➤ دعای کمیل
➤ دعای مکارم اخلاق
➤ دعای ام داوود